

Материалдық емес мәдени мұраны қорғау жөніндегі ЮНЕСКО Конвенциясы туралы

О Конвенции ЮНЕСКО по охране нематериального культурного наследия

About UNESCO Convention on safeguarding of the intangible cultural heritage

«Материалдық емес мәдени мұра» қоғамдастықтар, топтар және кейбір жағдайларда жекелеген адамдар өздерінің мәдени мұрасының бір бөлігі ретінде таныған әдет-ғұрыптарды, түсініктері мен пайымдарының нысандарын, білім мен дағдыны - сондай-ақ олармен байланысты құралдарды, заттарды, артефактілерді және мәдени кеңістіктерді білдіреді. Ұрпақтан ұрпаққа берілетін осындай материалдық емес мәдени мұра қауымдастықтармен және топтармен оларды қоршаған ортаға, олардың табиғатпен өзара іс-қимылына және олардың тарихына байланысты тұрақты түрде қайта жасалады және адам шығармашылығы мен мәдени әртүрлілікті құрметтеуге ықпал ете отырып, оларда төлтума ерекшелік пен ұрпақтар сабақтастығы сезімін қалыптастырады. Материалдық емес мәдени мұра адам құқықтары жөніндегі қолданыстағы халықаралық-құқықтық актілермен және қоғамдастықтар, топтар мен жекелеген адамдар арасындағы өзара құрмет, сондай-ақ орнықты даму талаптарына сәйкес болуға тиісті (Конвенция-2003, 2.1 бап).

Материалдық емес мәдени мұраның көрініс табатын салалары

"Материалдық емес мәдени мұра" келесі салаларда көрініс табады: (Конвенция-2003, 2.2 бап):

(а) тілді қоса алғанда материалдық емес мәдени мұраны сақтайтындардың ауызша айту дәстүрлері мен айту формалары;

(ә) орындаушылық өнерлер;

(б) әдет-ғұрыптар, салт-жоралар, мерекелеулер;

(в) табиғат пен ғаламшарға қатысты білімдер мен әдет-ғұрыптар;

(г) дәстүрлі қолөнерге қатысты білімдер және машықар.

Материалдық емес мәдени мұраны қорғау

«Қорғау» материалдық емес мәдени мұра ұғымы, оны сәйкестендіруді, құжаттауды, зерттеуді, сақтауды, қорғауды, дәріптеуді, оның рөлін арттыруды, оны ең бастысы формалды және формалды емес білім берудің көмегімен ұрпақтан-ұрпаққа жеткізуді қоса алғанда, материалдық емес мәдени мұраның өміршеңдігін қамтамасыз ету мақсатында шаралар қабылдауды, сондай-ақ осындай мұраның әртүрлі аспектілерін қайта жаңғыртуды білдіреді.

Адамзаттың материалдық емес мәдени мұрасының репрезентативтік тізімі және Шұғыл қорғауды қажет ететін материалдық емес мәдени мұра тізімі (ЮНЕСКО құрастырады)

ЮНЕСКО материалдық емес мәдени мұраның неғұрлым көрнектілігін, оның маңызын түсінуді тереңдетуге жәрдемдесуді және мәдени әртүрлілікті құрметтеудің негізінде диалогты ынталандыруды қамтамасыз ету үшін тиісті қатысушы мемлекеттердің ұсыныстары бойынша Адамзаттың материалдық емес мәдени мұрасының репрезентативтік тізімімен шұғыл қорғауды қажет ететін материалдық емес мәдени мұра тізімін жасайды, жаңартады және жариялайды. Сонымен қатар ЮНЕСКО көрсетілген репрезентативтік тізімді жасау, жаңарту мен және жариялау критерийлерін әзірлейді және бекітеді (Конвенция-2003, 16, 17 баптар).

"Нематериальное культурное наследие" означает обычаи, формы представления и выражения, знания и навыки, – а также связанные с ними инструменты, предметы, артефакты и культурные пространства, – признанные сообществами, группами и, в некоторых случаях, отдельными лицами в качестве части их культурного наследия. Такое нематериальное культурное наследие, передаваемое от поколения к поколению, постоянно воссоздается сообществами и группами в зависимости от окружающей их среды, их взаимодействия с природой и их истории и формирует у них чувство самобытности и преемственности, содействуя тем самым уважению культурного разнообразия и творчеству человека. Нематериальное культурное наследие должно согласовываться с существующими международно-правовыми актами по правам человека и требованиями взаимного уважения между сообществами, группами и отдельными лицами, а также устойчивого развития (Конвенция-2003, статья 2.1).

Области нематериального культурного наследия

- (а) устные традиции и формы выражения, включая язык в качестве носителя нематериального культурного наследия;
- (б) исполнительские искусства;
- (в) обычаи, обряды, празднества;
- (г) знания и обычаи, относящиеся к природе и вселенной;
- (д) знания и навыки, связанные с традиционными ремеслами.

Охрана нематериального культурного наследия

"Охрана" означает принятие мер с целью обеспечения жизнеспособности нематериального культурного наследия, включая его идентификацию, документирование, исследование, сохранение, защиту, популяризацию, повышение его роли, его передачу, главным образом с помощью формального и неформального образования, а также возрождение различных аспектов такого наследия.

Репрезентативный список нематериального культурного наследия человечества и Список нематериального культурного наследия, нуждающегося в срочной охране (составляется ЮНЕСКО)

Для обеспечения большей наглядности нематериального культурного наследия, содействия углублению осознания его значения и поощрения диалога на основе уважения культурного разнообразия ЮНЕСКО, по предложению соответствующих государств-участников, составляет, обновляет и публикует Репрезентативный список нематериального культурного наследия человечества и Список нематериального культурного наследия, нуждающегося в срочной охране. ЮНЕСКО также разрабатывает и утверждает критерии составления, обновления и публикации Репрезентативного списка (Конвенция-2003, статьи 16, 17).

The **"intangible cultural heritage"** means the practices, representations, expressions, knowledges, skills – as well as the instruments, objects, artefacts and cultural spaces associated therewith – that communities, groups and, in some cases, individuals recognize as part of their cultural heritage. This intangible cultural heritage, transmitted from generation to generation, is constantly recreated by communities and groups in response to their environment, their interaction with nature and their history, and provides them with a sense of identity and continuity, thus promoting respect for cultural diversity and human creativity. For the purposes of this Convention, consideration will be given solely to such intangible cultural heritage as is compatible with existing international human rights instruments, as well as with the requirements of mutual respect among communities, groups and individuals, and of sustainable development.

Areas of the Intangible Cultural Heritage

- (a) oral traditions and expressions, including language as a vehicle of the intangible cultural heritage;
- (b) performing arts;
- (c) social practices, rituals and festive events;
- (d) knowledge and practices concerning nature and the universe;
- (e) traditional craftsmanship.

Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage

"Safeguarding" means measures aimed at ensuring the viability of the intangible cultural heritage, including the identification, documentation, research, preservation, protection, promotion, enhancement, transmission, particularly through formal and non-formal education, as well as the revitalization of the various aspects of such heritage.

Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity

In order to ensure better visibility of the intangible cultural heritage and awareness of its significance, and to encourage dialogue which respects cultural diversity, the Committee, upon the proposal of the States Parties concerned, shall establish, keep up to date and publish a Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity. The Committee shall draw up and submit to the General Assembly for approval the criteria for the establishment, updating and publication of this Representative List.